

“ובניזה לא שלחו את ידם” – בימים ההם ובזמן הזה*

ראשי פרקים:

- א. שלל בימי נס פורים
- ב. השלכות בזמן הזה והצגת הבעיה
- ג. מקורות בתנ"ך וברמב"ם
- ד. ההסבר ההלכתי להיתר לקיחת שלל האויב
- ה. הסבר רעיוני ומוסרי להצדקת לקיחת שלל
- ו. טעם נוסף להיתר לקיחת שלל
- ז. זהותם של הלוחמים נגד ישראל מוגדרת "בני עמלק"
- ח. דברים כלליים על שונאי ישראל
- ט. אספקט ציבורי-מדיני
- י. סיכום

א. שלל בימי נס פורים

על אף ציווי המלך אחשוורוש: "ושללם לבז" (אסתר ח, יא), מצאנו שבימי אסתר לא שלחו היהודים ידם לשלל (אסתר ט, טו) וצ"ע מדוע הפירו את צו המלך?

הגר"א בפירושו לפסוק י כותב: "כדי להראות שלא עשו בשביל ממון, רק כדי לקיים גזירת המלכות". כן האריך בזה המלבי"ם (אסתר ח, יא, עיי"ש). בילקוט "מעם לועז" למגילת אסתר (עמ' רכד, רלז) נימק הדבר ברצון העם לא ליהנות מממון עמלק, שהרי על חטא זה נענש שאול וגרם ללידת האגגי, כי נהנה ממנו. כן כתב גם כן ב"שם משמואל" (האדמור"ר מסוכצ'וב חלק ב עמ' קפג).

ונ"ל להוסיף על דבריהם. כי אע"פ שדינא דמלכותא דינא, והמלך ציוה לקחת, אך כבר כתב הש"ך (חור"מ סימן עג ס"ק לט) דאין דינא דמלכותא דינא כאשר הדבר נוגד את חוקי התורה. וכבר כתב רש"י (דברים כה, יט) "שלא יהא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה, כלומר, בהמה זו משל

* מאמר זה נכתב על בסיס גירסה ראשונית שפורסמה בימספרא לסיפא, גליון מט' 15.

עמלק היתה". לכן לא יכלו לקחת מאומה מן השלל שלהם. ולפי המהר"ל, כל אלו שנהרגו בשושן ושאר מדינות אחשורוש, היו מזרע עמלק "ותמיד הם עומדים לכלות ישראל" (אור חדש, דף רא). חז"ל קבעו כי המן עצמו היה מזרע עמלק (מגילה יג ע"א).

וכן בספר "מנות הלוי" (דף קפב) כתב שבימי אסתר לא הרגו את כל צורריהם אלא רק את צאצאי עמלק, ולכן מדין תורה אסור היה לקחת משלל עמלק.

ב. השלכות בזמן הזה והצגת הבעיה

נושא דומה התעורר לפני כמה שנים לגבי לקיחת שלל האיבים שנפלו במלחמת לבנון (=שלום הגליל"). ע"פ מושגי בני זמננו, אין זה מן היושר שחיללים יקחו רכוש לעצמם. בעיתונות הישראלית נכתב אז רבות אודות "מוסר המלחמה", "טוהר הנשק" ועדינות נפש הדרושה מישראל כמשקל נגד המתואר כ"בריונות מאורגנת". גם במקורות הספרות התורנית קיים חומר רב בנושאים אלו¹. כי אמנם ישנה הצדקה מובנת להציל את עצמנו, שהרי "הבא להרגך השכם להרג", אבל אין ההיתר מגיע עד השתלטות על רכוש².

ג. מקורות בתנ"ך וברמב"ם

אף על פי כן, כאשר נפנה למקורות בתנ"ך נמצא שענין לקיחת השלל די נהוג ומקובל, ואפילו רצוי. בשמואל א (ל, כ) מובא: "זה שלל-ידד" – בלשון התפארות, (ע"ע שמואל ב ג, כב). וכן חילקו מהשלל לכל תושבי האיזור: "לאמר הנה לכם ברכה משלל אויבי ה'" (שמואל ל, כו). וכן בימי משה במלחמת מדין (במדבר לא, יא).

גם במלחמת סיחון נאמר: "ושלל הערים בזונו לנו" (דברים ג, ז).

השלל הינו מענק קבוע לדורות: "כי תקרב אל עיר להלהם עליה... רק הנשים והטף והבהמה וכל אשר יהיה בעיר, כל שללה תבוז לך, ואכלת את שלל אויביך, אשר נתן ה' אלוקיך לך" (דברים כ, י"ד). במציאות ההסטורית הרי נהגו כך כל חיילי יהושע (פרט למלחמת יריחו), שנאמר "וכל שלל הערים האלה והבהמה בזו להם בני ישראל" (יהושע יא, יד).

1. עיין בספר "משפט המלוכה בישראל" של הרב פדרבוש, מוסד הרב קוק, שנת תשי"ב, עמודים 199, 218.

2. נימוק נוסף הביא הרב שלמה מן ההר בספרו "דיני צבא ומלחמה" עמ' 204: "הרדיפה אחרי השלל מסיחה את הדעת מתכלית המלחמה, ולכן היא אסורה לפי הפקדות".

והלכה למעשה כותב הרמב"ם בהלכות מלכים (פרק ו' ה"ד): "ובחזין כל ממונן וטפם".

ד. ההסבר ההלכתי להיתר לקיחת שלל האויב

עתה נבוא לבאר את הנראה כסתירה בין ההגיון האנושי – "טוהר הנשק", לבין האוירה "הנוקשה" שמתווה לנו התורה. וכן נברר מדוע מותר היה בתקופה העתיקה לקחת שלל, אך בפועל אסור עלינו הדבר לפי מצבנו היום.

מהו המכניזם ההלכתי המאפשר את הלקיחה מבחינה קנינית? הרב זוין וצ"ל בספרו "לאור ההלכה (עמ' ית"כד) מנמק את הדבר מדין "חזקה". מקורו בגמ' גיטין (דף לח) ובתוספות שם. עמון ומואב טהרו בסיחון, ואע"פ שלא נתיאשו הבעלים הראשונים, והוא בכח "דינא דמלכותא דינא".

וכ"כ בשו"ע לבעל התניא (ת"ה, הלכות הפקר, ה"ג): "מלך, אפילו נכרי, שבבש איזה מדינה במלחמה, קונה אותה עם הנהרות והיערות שבה, ואם מכר או נתן ממנה לאחד מעבדיו, נקנה להם בקנין גמור, אע"פ שלא החזיקו בו לא הם ולא המלך... שכל הארץ כולה עם הנהרות והיערות היא ברשות המלך, בין מדינתו ובין שכובש במלחמה, ומשפטי המלכות הם דין גמור כדין של תורה".

מובן מאליו, שדין מדינתנו על כל מוסדותיה הדמוקרטים הוא כדין "מלכות"³.

לכן הלכה למעשה, יש למלכות ישראל רשות חוקית לקחת שלל אויבינו ע"י שלוחיה, שלטונות צה"ל, ואין בכך כל איסור גול.

ה. הסבר רעיוני ומוסרי להצדקת לקיחת שלל

ע"פ הגמרא (בבא קמא קיט ע"א) פשוט הדבר, שהרי "לא יהא ממונן חמור מגופו!" אם מותר להרוג אותם, כל שכן שמותר לקחת מהם את ממונם.

ואע"פ ששם בגמרא מדובר במוסר (ו' חלומה וס' צרויה) ישראלי, ופסקו במסקנא בענינו להיפך: "דילמא נפיק מיניה זרעא מעליא", אבל ברודף שהוא גוי ודאי נכונה הסברה הזו, ואע"פ שגם בגוי הלא יש דין של ירושה (ירושלמי קידושין א), אך גם זרעו של אויבינו במלחמה הוא אויבינו בנפש, שהרי ראינו כי אוכלוסיה עוינת כולה משתפת פעולה כדי להציק

3. עיין שו"ת משפט בהן לראייה קוק דף שלז, וכן "עמוד הימיני" לרב שאול ישראלי עמ' עט פא.

לישראל, ומעודדים מוסרית את לוחמיהם. לכן יש לאבד מהם כל בסיס כספי וחומרי, כדי למנוע מהם לבצע את זממם.

בענין "עונש קולקטיבי" שואל המהר"ל, משום מה הרגו שמעון ולוי את כל תושבי העיר שכם בגלל מעשה אונס של יחיד מהם? ועונה: "... לפיכך הותר להם ללחום כדין אומה שבא ללחום על אומה אחרת... אע"ג דלא עשה רק אחד מהם... כן הם כל המלחמות" (גור אריה, בראשית לד, יג). כלומר, כך מנהגו של עולם בכל מלחמה מאסיבית, כאשר משתמשים בתותחים או כלי ירייה אחרים, כי ישנה התמודדות של עם בעם, וכל עם כולל בחובו כל אזרחיו ופרטיו.

ו. טעם נוסף להיתר לקיחת שלל

טיעון נוסף להיתר לקיחת ממונם נמצא בכך, שכל גוי הנלחם נגד ישראל, בעצם, מלחמתו היא נגד הקב"ה, כמו שכתב רש"י על הפסוק "ותהרס קמין" (שמות טו, ז) "תמיד אתה הורס קמין הקמים נגדך, ומי הם הקמים נגד ה' אלו הם הקמים נגד ישראל". וכן הוא אומר בתהלים (פג) 'כי הנה אויבך יהמיון, ומה היא ההמיה? על עמך יערימו סוד', ועל זה קורא להם 'אויביו של מקום' "עכ"ל. וכמו שאמרה דבורה: "כי לא באו לעזרת ה', לעזרת ה' בגיבורים" (שופטים ה, בג). ומקורו בספרי פד, ושמות רבה (פרשה מב), "ישועתן של ישראל היא ישועתו של הקב"ה".

הדבר בא לידי בטוי ברור ע"י דוד, טרם גישתו לדור-קרב עם גלית, שבחרפו מערכות ישראל הוא בעצם חרף את מערכות אלוקי ישראל (שמואל א יו, פסוקים: כו, לו, מה), ומכאן שאב דוד את כוחותיו הנפשיים בהתמודדות ההיא.

מלחמה זו בין ישראל לטרוריסטים שלוחי המדינות השכנות לנו, היא בעצם מלחמה בין כוחות האור והחושך. אנו בני ישראל מייצגים את הדרישה לצדק, וליושר המידות של האלוהות עלי אדמות. הגויים האלו הינם נציגים של בהמיות, שיפלות ואנוכיות זוועתית ותאוותנית. בני ישראל הם "ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שמות יט, ו), הבאים להמליך את ה' על כל עניני העולם, והגויים שמים את ערגת האדם לסיפוק יצריו הרעים (= "מתירנות") במרכז עניני החיים.

אין מלחמתנו נגד הגויים כשווים מול שווים, כפי שרבים טועים לחשוב, אלא מלחמתנו הינה בין עם הקודש המשכין שכינה בעולם לבין עוכרי העולם.

כבר כתב על כך הכחרי (מאמר א סעיף ע עמ' קג) שבכך שונה עם ישראל משאר האנושות. ודברים נפלאים כתב הרמב"ם במורה נבוכים (מהדורת הרב קאפח עמ' תד): "הגויים שהם בני בלי דת, אין אלה לדעתו

בדרגת אדם, והם למעלה מדרגת הקופים... (אבל אלה שיש להם דת, אבל היא כוזבת ע"פ איזה נביא שקר, הרי) אלה הם יותר רעים מן הראשונים בהרבה. ואלה הם אשר גורם ההכרח במקצת הזמנים להריגתם ומחייית עקבות השקפותיהם, בכדי שלא יתעו את דרכי זולתם". עכ"ל. כן פסק הרמב"ם שאין אנו כופים שום גוי להתגייר ולקיים תרי"ג מצוות, אבל אם איננו מקיים ו' מצוות בני נח, דינו פשוט להריגה (הל' מלכים פ"ח ה"י).

לכן, חובתנו המוסרית היא לצאת למלחמה טוטאלית נגד ערבים מבצעי טרור, כדי למחוק כל זכרם, כיון שעוקרים הם את הרעיון האלוקי מן העולם.

ז. זהותם של הלוחמים נגד ישראל מוגדרת "בני עמלק"

דברים קולעים ומצויינים כתב הרמב"ם בטעם מצות מלחמת עמלק (ספר המצוות מצוות עשה קפט): "לזכור מה שעשה לנו עמלק, בהקדימו להרע לנו, ולשנוא אותו בכל עת ועת. ונעורר הנפשות במאמרים (=כלומר, דברי הסבר) להלחם בו, ונזרו העם לשנוא אותו, ולא תחלש שנאתו... והוא אומר ויתברך: פקדתי את אשר עשה עמלק לישראל" (שמואל א טו, ב). על פסוק זה כותב התרגום: "אשר שם לו בדרך" – דכמן ליה באורחא", הכין לו מארב, זאת אומרת, שנאתנו לעמלק היא שנאה לכל בזוי-נפש התוקף נשים, טף וחלושי ידיים. על עמלק נאמר: "ויזנב בך כל הנחשלים אחריו, ואתה עייף ויגע, ולא ירא אלוקים" (דברים כה, יח), ופירש"י שהעמלקים בהתנהגותם השפלה היו מחוסרי יראת אלוקים. ודי לציין את דברי רש"י (כאן ובשמואל א טו, לג) שהיו מסרסים בחורי ישראל בזדוניות ושטניות. ולכן בחר שמואל לשסף אותם, כדי "לתת יראה לנשאים" (רד"ק).

בכך תובן התנהגותו התקיפה של דוד (שמואל ב יב, לא ובדברי הימים כה, יב), וכן התנהגות חיילי יהושע (שופטים א דו, עיי"ש בפני רלב"ג). מקרים אלו באו לפרסם בעולם את תפקיד עם ישראל להשמיד עלי אדמות כל עריץ חאב מטורף, עד הבאת העולם להיותו ראוי לישיבת בני אדם. וכך אמר ה' לדוד (דב"ר א' פסוק רב לבם"): "יודע אני שידוך חדות וחרוצות, ואני מבקש לרדות את עולמי בהם". כדברי הרמב"ם בהלכות מלכים (סוף פרק ד), וכ"כ הרמב"ם (בסוף פרק ז), שזוהי מלאכת ה' ומלחמת ה'.

וכך כותב הרב אברהם יצחק הכהן קוק: "...אתה יקירי שואל: למה התייחסנו אליהן (=שבע אומות בא"י בימי כיבוש יהושע) באכזריות? לא נוכל לצייר כמה חשון ושפל היה העולם מבלעדי האכזריות הזאת שלנו" (מאמרי הראי"ה, עמ' 508).

במלחמת ישראל בלבנון נגד כנופיות הטרור, הוחמצה באמת הודמנות נהדרת לפרסם בעולם "כבוד שמים". נגד "שקצים משוקצים" אלו, המתפארים בחגיגותיהם בקריעת חתולים לבתרים בעודם חיים, ובהפשטת נחשים מעורם בהיותם גטולי ארס, היינו צריכים להכריז כי מייצגים אנו את הצדק והטהרה, ולא להסתפק בזוטות של "הגנה עצמית". אילו היינו משוכנעים כי מתפקידנו המוסרי להשמיד את החיות, את הסדיסטים הללו, לא היינו מוצאים בקרבנו אנשים "יפי-נפש" המתרפים במלאכתם; והם בסופו של דבר רק אחים ל"בעל משחית" (משלי יח, ט). מודד מהימן ללקות המוסר שלהם הוא חוסר ההתקוממות והסלידה מהרע של אויבי ישראל: "יראת ה' שנאת רע" (משלי ח, יג). זוהי תופעה מדאיגה המצביעה על הצטמקות הטהרה בישראל.

חייבים היינו לבוא בצעקת קרב "תייטרך רעתך!!" (ירמיהו ב, יט), וכן "חרבם תבוא בליבם" (תהלים לו, טו), וכפי שחינך שמואל לדורות: "באשר שכלה נשים חרבך, כן תשכל מנשים אמך" (שמואל א טו, לג).

מלחמתנו הינה נגד חיות. פראיות מהלכות על שתי רגליים, ולכן מטרת מלחמתנו היא לטהר את אויר העולם, וכדברי החינוך (מצוה תר"ג) לזכור "רוע לבבם ומזגם הרע".

ח. דברים כלליים על שונאי ישראל

ברוח זו תובן הגמרא (בבא קמא ק"ג ע"ב) המביאה דברי מאן-דאמר שמוחר לגזול את הגוי (ויש לזכור שבשור"ע חו"מ סי' שמ"ח נפסק שגזל הגוי אסור!), ומפרש המאירי, שמדובר בגויים שאינם גורים בדרכי הדתות – והם מופקדים, רוצחים ונאפים. וזהו המפורש בגמרא (בבא קמא לח ע"א): "ראה ויתר גויים – ראה שאינם מקיימים את שבע מצוות בני נח, והפקיר לנו את ממונם", שהרי ראוי להביא דלות על מחריבי הישוב.

זהו פשט הפסוק "ואכלת את כל העמים אשר ה' אלוקיך נותן לך" (דברים ז, טז), ומוזכר בגמרא (בבא קמא ק"ג ע"א) – בזמן שהם מסורים בידך, כאשר הקב"ה נותנם תחתינו כשכר צדקותינו, כי זה רק אחרי שקיימנו את הפסוקים הקודמים: "והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה". ותלויים הענינים האלו אחד בחבירו, כפי שמצינו בספר דברים (ו, יא): "והיה כי יביאך ה' אלוקיך אל הארץ... לתת לך ערים גדולות וטובות אשר לא בנית, ובתים מלאים כל טוב אשר לא מלאת, ובוודת חצובים אשר לא חצבת כרמים וזיתים אשר לא נטעת, ואכלת ושבעת. השמר לך פן תשכח את ה' אלוקיך!!... אותו תירא ואותו תעבוד". כלומר, אין שום היתר לאכול את שלל אויבינו אם אין בנו דרגא נאותה של מוסריות נעלה, שהמלחמה היא כלי ביטוי של השתדלותנו לעקירת הרע מן העולם.

ובכן, מדוע במצבנו הנוכחי אסורה לקיחת השלל? אלא כאשר יש לעם ישראל עליונות מוסרית, וכירו הגויים בזכותו לשלל. אך לדאבונו, כאשר אינם מפרסמים כבוד שמים, אלא מסבירים את נפלאות עניונו במעטה "טבע" או "מקרה", ממילא אין במלחמותינו פרסום כבוד שמים. סיבת מלחמתנו כיום היא רק כדי להציל עצמנו מסכנה, ולא הדרגה הרוממה והקדושה יותר.

להבהרת הענין: הרמח"ל, בילקוט ידיעות האמת (דף רנג), כותב: "והנה תיקון העולם הוא שיהיה הטוב שולט והרע נכפה; ובמין האנושי ישראל שולטים ואומות העולם משתעבדים תחתם. הנה בהיות הדבר כן, הנה טוב לכל, כי הנה הקדושה מאירה לישראל ומתחזקת בהם, ואז"ה נתקנים על ידם, ונמשך להם המשך מן הקדושה ההיא. אך אם או"ה מתפרצים מתחת יד ישראל ושולטים, וישראל נכנעים, הנה ישראל מפסידים שהם בשפלות, והקדושה אינה מתחזקת בעולם, לפי שהמקום המיוחד לה שהיא (ארץ) ישראל, אינו בתיקונו וחזקו. וגם מפסידים האומות עצמם שאין נמשך להם מהקדושה שום הארה כלל, אלא אדרבא מטמאים והולכים, ומתרחקים מן הטוב" עכ"ל. כעת יחשוב לו כל אדם כמה רחוק הוא ממהלך מחשבה זה, ולכן אין כל הצדקה מוסרית ללקיחת השלל. וכך כותב הרמב"ם (הל' מלכים סוף פרק ד) בלשון הזהב שלו: "כל הארץ שכובש (המלך), הרי היא שלו, ונותן לעבדיו ולאנשי המלחמה כפי מה שירצה. ומניח לעצמו כפי מה שירצה. ובכל אלו הדברים דינו דין, ובכל יהו מעשיו לשם שמים, ותהיה מגמתו ומחשבתו להרים דת האמת, ולמלאות העולם צדק, ולשבור זרוע רשעים, ולהלחם מלחמות ה'. שאין ממליכין מלך תחילה, אלא לעשות משפט ומלחמות".

הרי"מ אפשטיין ("ערוך השלחן העתיד") כתב ספר שלם מלא חידושים על הל' מלכים לרמב"ם, ובהגיעו לפיסקא זו (עמ' עד) נעצרה נשימתו מרוב התרגשות קודש וכתב: "ואין מה להוסיף על דברי קודש כאלה!" החזו"א (יו"ד סימן ב ס"ק טז) כותב (בענין הריגת מומר שמורידין ולא מעלין, אבל) "בזמן ההעלם, שנברתה האמונה מן דלת העם, אין במעשה ההורדה גדר הפירצה, אלא הוספת הפירצה, שיהיה בעיניהם כמעשה השחתה ואילמות ח"ו, וכיון שכל עצמנו (באנו רק) לתקן, אין הדין נוהג בשעה שאין בו תיקון".

במילים אחרות, כשיש בדבר חילול השם בעיני הבריות, מפני שבשאר המדינות "הנאורות" יש קנסות על חיילים הנוטלים שלל האוייב, חזרנו למנוע דין זה אצלנו (ועיין מס' יבמות דף עט בענין קידוש השם לעיני האומות).

4. וכדברי אביגיל לרד: "כי מלחמות ה' אדוני נלחם", שמואל א כה, כח.

ט. אספקט ציבורי-מדיני

השלל הנתפש במלחמה לא שייך לחייל הנוטלו, אלא הוא נכס הכללי, וצריך להביאו לקופת הכלל, ורק אח"כ לחלקו בין תופשי המלחמה ויושבי הכלים. וכן מובא בשמואל א (ל, כד"כה): "כי כחלק היורד במלחמה וכחלק היושב על הכלים, יחדיו יחלקו. ויהי מהזיום ההוא ומעלה, וישימה לחוק ולמשפט בישראל עד היום הזה".

ועיין המלבי"ם שהדבר מבוסס על חלוקת שלל-מדין בספר במדבר (פרק לא), ולפני זה בחלוקת אברהם בספר בראשית (פרק יד).

הרב רגנשבורג בספרו "משפט הצבא בישראל" (מוסד הרב קוק, שנת תש"ט, דף סד) מרחיב את הדיבור בנושא, ומביא מדרש ספרי: "ויביאו אל משה" (במדבר לא) – מגיד שהיו בני אדם כשרים וצדיקים, ולא נחשדו על הגזל" (מאחיהם היושבים על הכלים). ועיין בפירושו ספורנו שכותב כי בזכות היושבים בעורף בגלל צדקותם, נצחו הלוחמים בחזית. וכ"כ המלבי"ם (שם בבמדבר ובשמואל א). ולכן מן הדין, למסור את השלל לקופת המדינה, והיא היא שתחלק אותו גם בין "היושבים על הכלים" – אנשי העורף שאינו מבצעי.

בספר דברים (פרק כד) מביא הרמב"ן: "הידוע במנהגי המחנות הירצאית למלחמה, כי יאכלו כל תועבה, יגזלו ויחמסו ולא יתבוששו אפילו בניאוף וכל נבלה. הישר בבני אדם בטבעו, יתלבש אכזריות וחימה בצאת מחנה על אויב, ועל כן הזהירה התורה: 'ונשמרת מכל דבר רע...' כי המחנה כולו כמקדש. כי מלבד האזהרה שבאו באלו העוונות החמורים, יוסיף לאו במחנה, שלא תסתלק שכינה מישראל, כי ה' אלוקיך מתהלך בקרב מחנך! עב"ל".

שיקול נוסף לאי-לקיחת שלל:

בניגוד לנכתב לעיל, אפשר לומר כי במלחמת "שלום הגליל" היו התושבים אורחי לבנון צופים מאונס ל"טרמפ" שלקחו המחבלים על גבם, ודלא כמלחמות ישראל בשאר שכנותיה העוינות. ולכן הלוקח שלל, עליל להיות שלוקח מאזרחים ולא מחיילים הלוחמים בנו, ומוכן שעל משטמת הלב של האזרחים לא יותר לנו לקחת את כספם בדברי השו"ע (חרי"מ סימן שמח).

י. סיכום

אסור לקחת שלל מרכוש האויב, אא"כ הוא ישמש תועלת למטרת ההתקפה או הגנה, שהרי אין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש. וחייבים

לדעת שהאיסור הוא מדין גזל, שהותר רק במקרים של ספק פקוח נפש, אבל נטילת רכוש מטעמי בטחון אין לזה דין שלל שנאסר. דברים אלו אמוזים בשלל פרטי, אך מחסני הנשק וכדומה שלקח צה"ל בתור צבא כובש, הינם חלק מהמאמץ המלחמתי ואין בדבר שום חשש חילול השם, כי כך נהוג באומות בזמן הזה, ונמסרים בהיתר גמור לאוצרות המדינה.

☆☆☆

למנצח מזמור לדוד. יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלוקי יעקב... אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר – בימים שאין בהם חג או יום של שמחה, אומרים מזמור זה הפונה לדוד. מקומו בין המזמור המדבר כללית על ממשלתו של ה': "תהלה לדוד" ובין: "ובא לציון" המציג לפנינו את חגדולה הרוחנית ואת הרמה הגבוהה של תפקידינו וייעודנו. במזמור מבטא העם את בטחונו בדוד המלך – משיח ה' – שקצר תהלת נצחונות. פרק זה מבטא בד בבד את האמת, שהנה בתוקף לכל עת, שגם הנצחונות שמלכנו נחל, לא בכח גבורתו ולא בחרבו ולא בחילו, כי אם ביחסיו אל ה' ואל קדשו ותורתו זכה בהם. שאר־רוח זה שהיה הסעד היחיד וממשי של עצמה ונצחונות בעידן גדולתו הממלכתית, הוא עמד לישראל בעברו ההיסטורי בימי הגלות ונדודים, בזמנים שהיה בלי כח ושררה במשך מאות שנות פזורה. גם בימים, בהם חזקה הממלכה בידו היתה העזרה היחידה למלכותו ונצחונותיו מקודש ומציון.

(רשי"ר הירש, פירוש לסידור)